

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор
з науково-методичної та
навчальної роботи**

О.Б. Жильцов

2017 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

4.4.15 ПП КАЛІГРАФІЯ

напрямок підготовки 6.010102 «Початкова освіта»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код: 42188554 Начальник відділу моніторингу якості освіти
Програма № <u>0043/17</u>
<i>Жильцов</i> (підпис)
(прізвище, ім'я) 20 <u>17</u> р.

Київ – 2017

Каліграфія : роб. навч. прог. [для студ. напряму підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. Л.В. Шкарбан. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 19 с.

Розробник:

Шкарбан Людмила В'чеславівна, викладач кафедри початкової освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової освіти

(протокол № 7 від 11 січня 2017 року)

Завідувач кафедри початкової освіти

 С.М. Мартиненко

Заступник директора

з науково-методичної та навчальної роботи

 М.А. Машовець

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017 рік

© Педагогічний інститут, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 1,5	Галузь знань <i>0101 Педагогічна освіта</i>	Нормативна	
	Напрямок підготовки <i>6.01010201 Початкова освіта</i>		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): вчитель початкової школи	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	
Загальна кількість годин – 54		Семестр	
	6-й	7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»	Лекції	
		4 год.	4 год.
		Практичні	
		16 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		31 год.	46 год.
		Модульний контроль:	
3 год.			
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – розкриття наукових концепцій, дидактико-методичних понять, методів та технологій сучасного уроку письма, особистісно-професійне зростання майбутнього вчителя початкової школи, зорієнтованого на індивідуальний розвиток дитини і потреби сучасної школи; формування у нього вмінь і навичок каліграфічного письма.

Завдання навчальної дисципліни:

- створення сприятливих умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студентів;
- оволодіння майбутніми фахівцями дидактико-методичними знаннями, вміннями і навичками з навчальної дисципліни;
- усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя;
- розвиток у майбутніх педагогів умінь до моделювання уроку письма;
- формування готовності до творчої професійної діяльності.

Навчальна дисципліна «Каліграфія» спрямована на формування у студентів таких професійних компетентностей:

1. Загальні

1.1. Соціальна. Вміння працювати в команді, виконувати різні соціальні ролі та функції, виявляти ініціативу, брати відповідальність за доручену справу.

1.2. Інформаційна. Здатність застосовувати ІКТ під час проведення уроків письма, раціонально використовувати комп'ютерні засоби у процесі вирішення завдань, пов'язаних із пошуком, опрацюванням, систематизацією навчальної інформації, працювати з джерелами, знаходити і добирати необхідний матеріал для проведення уроку.

1.3. Комунікативна. Володіння сучасною українською літературною мовою (як писемною так і усною); вміння здійснювати педагогічне спілкування з учнями, їхніми батьками та колегами, адекватно сприймати дії та вчинки співрозмовників, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки, створювати у мовленнєвому середовищі сприятливий психологічний мікроклімат.

1.4. Самоосвітня. Вміння здійснювати самоосвітню діяльність, використовувати набутий досвід для вирішення професійних завдань; самоконтролю; активно мислити, розвивати креативність, інтелектуальну самостійність та ініціативність; удосконалювати педагогічну майстерність.

2. Професійні

2.1. Освітня. Володіння базовими знаннями з методики навчання української мови в початковій школі; вміння здійснювати навчальну діяльність, ефективно і гнучко використовувати педагогічні технології, форми, методи, прийоми і засоби під час уроків письма; здатність використовувати засвоєні знання, навчальні вміння для формування в учнів навичок каліграфічного письма.

2.2. Психологічна. Володіння сучасними психологічними знаннями, вміння створювати сприятливий психологічний мікроклімат на уроці; здатність враховувати особливості провідної діяльності, суперечності сензитивних періодів розвитку в груповій та індивідуальній роботі з молодшими школярами; проводити вивчення психічних процесів та індивідуально-психологічних властивостей дітей.

2.3. Діагностична. Володіння технологіями педагогічного діагностування і педагогічного прогнозування; вміння здійснювати діагностичну діяльність на основі систематичного вивчення індивідуальних особливостей молодших школярів, їхніх інтересів, потенційних можливостей і потреб у оволодінні писемними навичками; аналізувати, коригувати індивідуальний розвиток учнів; застосовуючи різнопланові діагностичні методики.

2.4. Рефлексивна. Критичне оцінювання власних дій, аналіз досягнень і недоліків в оволодінні навичками правильного каліграфічного письма.

3. Фахові

3.1. Здоров'язбережувальна. Раціональне ставлення і збереження власного здоров'я, створення сприятливого здоров'язбережувального освітнього середовища на уроках письма; піклування про фізичне, психічне і соціальне здоров'я учнів.

3.2. Методична. Володіння методами, прийомами і засобами формування у молодших школярів навичок правильного каліграфічного письма; застосування на практиці професійних умінь і навичок для формування методичної культури, розв'язання професійних задач; ефективна організація та проведення уроків письма; інтегрування перспективних педагогічних технологій для досягнення поставленої мети.

3.3. Практично-творча. Здатність на уроках письма застосовувати альтернативні педагогічні технології та сучасні методики навчання; володіння евристичними вміннями з метою продукування нових ідей; стилю педагогічної інноваційної діяльності; вміння здійснювати особистісно орієнтовану розвивальну взаємодію, спрямовану на творче перетворення дійсності; готовність майбутнього педагога розробляти плани-конспекти і проводити уроки письма, виявляючи власну творчість.

Програмні результати навчання

- Здатність добирати види робіт на кожному етапі формування каліграфічного письма, методику їхнього проведення
- Володіння прийоми формування правильного каліграфічного письма
- Вміння виявляти ступінь готовності дітей до письма з метою здійснення індивідуального підходу під навчання та розвитку мовлення
- Вміння застосовувати методи та прийоми формування каліграфічного письма, оптимально поєднуючи їх для досягнення поставленої мети
- Вміння складати плани-конспекти уроків письма в період навчання грамоти
- Вміння використовувати ігрові ситуації на уроках письма з метою психологічного розвантаження першокласників.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Психолого-педагогічні основи формування графічних навичок

Лекція 1. Психолого-педагогічні, психофізіологічні, гігієнічні основи формування каліграфічного письма

Основні завдання навчання каліграфії в школі. Вимоги гігієни письма. Вміння аналізувати причини індивідуальних відхилень в учнів, що порушують розбірливість і красу почерку, способи їх виправлення.

Навчання письма як складова загальної програми рідної мови, що перебуває в тісному взаємозв'язку з навчанням читання, розвитком мовлення, правописом, образотворчою діяльністю, трудовим вихованням, фізкультурою.

Письмо як комплексний вид навчальної діяльності, що складається з структурних компонентів, правил і вмінь, оволодіння якими є складним, тривалим, нелегким процесом:

Основні групи навичок письма: технічні (правильно користуватися письмовим приладдям, координувати рухи руки, дотримуватися гігієнічних правил); графічні (правильно зображувати букви з потрібним нахилом, певної висоти й ширини, рівномірно розміщувати на рядку, правильно з'єднувати їх); орфографічні (правильно визначати звуковий і буквенний склад слова, найпростіших слів, правопис яких не розходиться з вимовою, самостійно добирати слова з різними буквами, коментувати їх написання).

Характеристика труднощів, що виникають під час навчання письма: пов'язані з нервово-просторовим сприйняттям і зорово-моторною координацією; викликані недорозвитком мовлення, у тому числі й порушення фонетико – фонематичного слуху; комплексні труднощі, пов'язані з різним виявом перших і других порушень у функціональному розвитку дитини.

Основні поняття: письмо, навчання письма, навички письма, правила письма, труднощі письма, психофізіологічні особливості, гігієнічні умови.

Література:

Основна

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. / М.С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.

Додаткова

1. Захарійчук М.Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. Ч.1, 2. – К. : Літера ЛТД, 2008.
2. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.

3. Чабайовська М.І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр : навч.-метод. посіб. / М.І. Чабайовська. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2012. – 116 с.

Лекція 2. Історія виникнення методів формування каліграфічного письма

Історія виникнення методів навчання каліграфії.

Методи навчання каліграфічного' письма: лінійний, тактовий, генетичний, аналітико-синтетичний, копіювальний.

Характеристика лінійного методу.

Характеристика тактового (ритмічного) методу.

Характеристика генетичного методу.

Характеристика аналітико – синтетичного методу

Характеристика копіювального методу.

Основні поняття: метод навчання письма, лінійний, тактовий, генетичний, аналітико-синтетичний, копіювальний.

Література:

Основна

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. / М.С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.

2. Дорошенко С.І., Олійник С.П. Робота з орфограмами на уроках письма в 1 класі / С.І. Дорошенко, С.П. Олійник. – 1995. – № 12. – С. 132

3. Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.

Додаткова

1.Захарійчук М.Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. Ч.1, 2. – К. : Літера ЛТД. 2008.

2. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.

3. Чабайовська М.І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр : навч.-метод. посіб. / М.І. Чабайовська. – Тернопіль: Мальва. – ОСО, 2012. – 116 с.

Навчально-методична карта дисципліни «Каліграфія»

Разом: 54 год., лекції – 4 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 31 год., МКР – 3 год.

Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II				
Назва модуля	Психолого-педагогічні умови формування графічних навичок					Формування процесуальної готовності до проведення уроків письма				
Кількість балів за модуль	Разом – 106 балів.					Разом – 89 балів				
Лекції	I	II		III	IV	I	II	III	IV	
Теми лекцій	Психолого-педагогічні, психофізіологічні, гігієні основи формування каліграфічного письма	Історія виникнення методів формування каліграфічного письма								
Теми практичних занять	Ознаки правильного каліграфічного письма. Умови формування правильного	Аналіз структури рядкових літер. Вправи на координацію рукодитини під час		Підготовчі вправи з письма. Методика їх проведення		Порівняльний аналіз навчального змісту зошитів з друкованою основою	Структура уроків письма добукварного періоду	Методичні прийоми формування каліграфічного письма. Аналіз навчальних досягнень учнів	Методика написання букв І і II групи, основні елементи букв. Види роботи із формування каліграфічного письма	Методика написання букв III-IV групи. Шляхи виправлення індивідуальних
Самостійна робота	10 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота I - 25 балів					Модульна контрольна робота II - 25 балів				
	Залік									

4. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин				
		Разом	Лекцій	Практичних	Самостійна робота	МКР
Змістовий модуль 1.						
Психолого-педагогічні основи формування графічних навичок						
1	Психолого-педагогічні, психофізіологічні, гігієнічні основи формування каліграфічного письма	5	2		3	
2	Програмні вимоги навчання каліграфічного письма	2			2	
3	Історія виникнення методів формування каліграфічного письма	4	2		2	
4	Ознаки правильного каліграфічного письма. Умови формування правильного каліграфічного письма	4		2	2	
5	Методика проведення каліграфічних хвилинок	2			2	
6	Аналіз структури рядкових літер. Вправи на координацію рук дитини під час письма	6		2	4	
7	Підготовчі вправи з письма, методика їх проведення	2		2		
8	Порівняльний аналіз навчального змісту зошитів з друкованою основою	2		2		
9	МКР	2				2
Разом		29	4	8	15	2
Змістовий модуль 2.						
Формування процесуальної готовності до проведення уроків письма						
1	Структура уроків письма добукварного періоду	6		2	4	
2	Методичні прийоми формування каліграфічного письма. Аналіз навчальних досягнень учнів	6		2	4	
3	Методика написання букв I і II групи, основні елементи букв. Види роботи із формування каліграфічного письма	4		2	2	
4	Методика написання букв III-IV групи. Шляхи виправлення індивідуальних	4		2	2	

	недоліків письма					
5	Психолого-фізіологічні та гігієнічні основи формування каліграфічного письма у ліворуких дітей	4			4	
6	МКР	1				1
Разом		25	0	8	16	1
Разом за навчальним планом		54	4	16	31	3

5. Теми практичних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Психолого-педагогічні основи формування графічних навичок

Практичне заняття 1.

Тема: Ознаки правильного каліграфічного письма. Умови формування правильного каліграфічного письма

План

1. Повторення і систематизація теоретичного матеріалу
2. Визначення теми і мети уроку
3. Основні ознаки правильного каліграфічного письма
4. Умови формування правильного каліграфічного письма
5. Письмове приладдя з каліграфії

Література:

1. Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ/За наук. ред. М.С.Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
2. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
3. Скрипченко Н. Ф. Графічні навички молодших школярів / Н.Ф. Скрипченко // Почат. шк. – 2003. – № 6. – С. 28. – 34.
4. Трунова В. А. Методика каліграфії : метод. рекомендації для студентів, вчителів почат. кл. / В.А. Трунова. – Одеса. 1991. – 281 с.

Практичне заняття 2.

Тема: Аналіз структури рядкових літер. Вправи на координацію рук дитини під час письма.

План

1. Закріплення алгоритму подачі літери
2. Аналіз структури рядкової літери: основні елементи
3. Аналіз структури рядкової літери: додаткові елементи
4. Вправи на координацію руки дитини
5. Письмо рядкових літер

Література:

- 1.Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
- 2.Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
3. Скрипченко Н. Ф. Графічні навички молодших школярів / Н.Ф. Скрипченко // Почат. шк. – 2003. – № 6. – С. 28 – 34.
4. Трунова В.А. Методика каліграфії : метод. рекомендації для студентів, вчителів почат. кл. / В.А. Трунова. – Одеса. 1991. – 281 с.

Практичне заняття 3.

Тема: Підготовчі вправи з письма, методика їх проведення

План

1. Повторення і систематизація теоретичного матеріалу
2. Аналіз підготовчих вправ із письма
3. Методика проведення пальчикових вправ
4. Моделювання фрагментів уроків
5. Письмо рядкових літер

Література:

- 1.Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
- 2.Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
3. Скрипченко Н. Ф. Графічні навички молодших школярів / Н.Ф. Скрипченко // Почат. шк. – 2003. – № 6. – С. 28 – 34.
4. Трунова В.А. Методика каліграфії : метод. рекомендації для студентів, вчителів почат. кл. / В.А. Трунова. – Одеса. 1991. – 281 с.

Практичне заняття 4.

Тема: Порівняльний аналіз навчального змісту зошитів із друкованою основою

План

1. Аналіз зошитів з друкованою основою (авт. М.С. Вашуленко, М.Д. Захарійчук)
2. Аналіз підготовчих вправ до письма
3. Аналіз матеріалів для розвитку каліграфічного письма
4. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу
5. Аналіз видів роботи на кожному етапі уроку
6. Моделювання фрагментів уроку

Література:

- 1.Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
- 2.Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. /

- І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
3. Скрипченко Н. Ф. Графічні навички молодших школярів / Н.Ф. Скрипченко // Почат. шк. – 2003. – № 6. – С. 28 – 34.
4. Трунова В. А. Методика каліграфії : метод. рекомендації для студентів, вчителів почат. кл. / В.А. Трунова. – Одеса. 1991. – 281 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Формування процесуальної готовності до проведення уроків письма

Практичне заняття 5.

Тема: Структура уроків письма добукварного періоду

План

1. Повторення і систематизація теоретичного матеріалу
2. Визначення теми і мети уроку
3. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу
4. Моделювання уроку письма добукварного періоду
5. Письмо елементів літер

Література:

1. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.
2. Захарійчук М. Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. ч.1., ч. 2. – К. : Літера ЛТД. 2008.
3. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.

Практичне заняття 6.

Тема: Методичні прийоми формування каліграфічного письма. Аналіз навчальних досягнень учнів

План

1. Закріплення і узагальнення теоретичних відомостей
2. Аналіз гімнастичних і графічних ігор
3. Аналіз вправ спрямованих на зміцнення дрібної моторики руки
4. Розвиток умінь аналізувати структуру літер та запам'ятовування форми літери
5. Підбір навчального змісту відповідно теми і мети уроку
6. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу
7. Моделювання фрагментів уроку

Література:

1. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.
2. Захарійчук М. Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. ч.1., ч.2– К. : Літера ЛТД. 2008.
3. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч.

посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.

Практичне заняття 7.

Тема. Методика написання букв І і ІІ групи, основні елементи букв. Види роботи із формування каліграфічного письма

План

1. Аналіз програмових вимог щодо навчання грамотного і каліграфічного письма в добукварний період
2. Аналіз видів вправ для письма у добукварний період
3. Підготовчі вправи до письма
4. Методика написання букв І, ІІ групи: основні елементи
5. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу
6. Моделювання фрагментів уроків письма

Література:

1. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.
2. Захарійчук М. Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. ч.1., ч.2. – К. : Літера ЛТД. 2008.
3. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
4. Чабайовська М.І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр : навч.-метод. посіб. / М. І. Чабайовська. – Тернопіль : Мальва – ОСО, 2012. – 116 с.

Практичне заняття 8.

Тема. Методика написання букв ІІІ-ІV групи. Шляхи виправлення індивідуальних недоліків письма.

План

1. Аналіз програмових вимог щодо навчання грамотного і каліграфічного письма в добукварний період
2. Аналіз видів вправ для письма у добукварний період
3. Підготовчі вправи до письма
4. Методика написання букв ІІІ, ІV групи: основні елементи
5. Аналіз наочно-дидактичного матеріалу
6. Моделювання фрагментів уроків письма

Література:

1. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.
2. Захарійчук М. Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. ч.1., ч.2. – К. : Літера ЛТД. 2008.
3. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.

4. Чабайовська М. І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр : навч.-метод. посіб. / М.І. Чабайовська. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2012. – 116 с.

6. Самостійна робота

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Психолого-педагогічні основи формування графічних навичок

Тема 1. Психолого-педагогічні, психофізіологічні, гігієнічні основи формування каліграфічного письма

1. Проаналізувати перший розділ посібника «Методика викладання української мови. Навчальний посібник» (за ред. докт. філол. наук, проф. С. І. Дорошенко).
2. Ознайомитися з навчальними програмами для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.
3. Створити таблицю навчальних умінь каліграфічного письма першокласника.

Тема 2. Програмні вимоги навчання каліграфічного письма

1. Скласти план-конспект, в який включити перелік умінь із розділу «Писемна діяльність» із навчальних програм для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи.
2. Проаналізувати розвороти зошита з друкованою основою і прописати літери I–II групи (авт. Вашуленко М. С., Захарійчук М.Д.).

Тема 3. Історія виникнення методів формування каліграфічного письма

1. Проаналізувати розділ в посібнику «Методика навчання української мови в початковій школі»: навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.

Тема 4. Ознаки правильного каліграфічного письма. Умови формування правильного каліграфічного письма

1. Ознайомитись із ознаками правильного каліграфічного письма (лист МОН України «Основні технічні характеристики форм рукописних букв українського та російського алфавітів для використання в загальноосвітніх навчальних закладах України». – «Початкова школа». – 2004. – №1. – С. 12-15.)
2. Дібрати 2-3 статті щодо формування правильного каліграфічного письма та скласти до них анотації.

Тема 5. Методика проведення каліграфічних хвилинок

1. Дібрати цикл статей із журналів «Початкова школа», «Початкова освіта», «Початкова школа і сучасність», «Учитель початкової школи» щодо методики проведення каліграфічних хвилинок

Тема 6. Аналіз структури рядкових літер. Вправи на координацію рук дитини під час письма

1. Скласти план-конспект уроку письма букварного періоду включаючи алгоритм подачі рядкової літери.
2. Проаналізувати структуру запропонованих розроблених уроків у посібнику «Уроки навчання грамоти» (авт. М.С. Вашуленко)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Формування процесуальної готовності до проведення уроків письма

Тема 1. Структура уроків письма букварного періоду

1. Проаналізувати розділ «Букварний період навчання грамоти» посібника «Методика викладання української мови. Навчальний посібник» (за ред. докт. філол. наук, проф. С. І. Дорошенко)
2. Скласти план-конспект уроку письма за навчальними програмами для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи, в який включити перелік завдань формування каліграфічних навичок букварного періоду.
3. Проаналізувати навчальний зміст уроків букварного періоду за зошитом з друкованою основою (авт. Захарійчук М.Д.)

Тема 2. Методичні прийоми формування каліграфічного письма. Аналіз навчальних досягнень учнів

1. Проаналізувати структуру запропонованих розроблених уроків у посібнику «Уроки навчання грамоти» (авт. М.С. Вашуленко)
2. Здійснити аналіз учнівських зошитів щодо каліграфічного письма учнів.

Тема 3. Методика написання букв I-IV групи, основні елементи букв. Види робіт із формування каліграфічного письма

1. Скласти план-конспект уроку письма, в який включити перелік завдань післябукварного періоду з навчальних програм для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи.
2. Проаналізувати і скласти конспект статті «Як працювати за Післябукварником» (авт. М.С. Вашуленко, В.О. Науменко, М.Д. Захарійчук, журнал «Початкова школа»).

Тема 4. Психолого-фізіологічні та гігієнічні основи формування каліграфічного письма у ліворуких дітей

1. Ознайомитись із дослідженням І.О. Зимньої щодо психологічних особливостей роботи із ліворукими дітьми.
2. Опрацювати вимоги щодо структури уроків письма (Вашуленко М.С., Скрипченко Н. Ф. Навчання грамоти в першому класі. – К.: Рад. школа. 1996.)
3. Дібрати цикл статей із журналів «Початкова школа», «Початкова освіта», «Початкова школа і сучасність», «Учитель початкової школи» щодо

особливостей роботи з ліворукими учнями на уроках письма, скласти до них анотації.

Карта самостійної роботи студента

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Години
Змістовий модуль I			
Психолого-педагогічні основи формування графічних навичок			
Психолого-педагогічні, психофізіологічні, гігієнічні основи формування каліграфічного письма	Практичне заняття	10	3
Програмові вимоги щодо навчання каліграфічного письма	Практичне заняття	5	2
Історія виникнення методів формування каліграфічного письма	Практичне заняття	5	2
Ознаки правильного каліграфічного письма. Умови формування каліграфічного письма	Практичне заняття	5	2
Методика проведення каліграфічних хвилинок	Практичне заняття	5	2
Аналіз структури рядкових літер. Вправи на координацію рук дитини під час письма	Практичне заняття	5	4
Усього за I модулем		35	15
Змістовий модуль II			
Формування процесуальної готовності до проведення уроків письма			
Структура уроків письма букварного періоду	Практичне заняття	5	4
Методичні прийоми формування каліграфічного письма. Аналіз навчальних досягнень учнів	Практичне заняття	5	4
Методика написання букв I-IV групи, основні елементи букв. Види роботи із формування каліграфічного письма	Практичне заняття	5	4
Психолого-фізіологічні та гігієнічні основи формування каліграфічного письма у ліворуких дітей	Практичне заняття	5	4
Усього за II модулем		20	16
<i>Разом: 26 год.</i>	<i>Разом: 55 балів</i>		<i>31 год.</i>

7. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації:

Словесні: лекція (традиційна, проблемна, комбінована) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи, моделювання фрагментів та цілісних уроків, виготовлення наочних посібників, письмо в зошитах з друкованою основою.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1. Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Макс. сума балів
Модулі	Змістовий модуль I					Змістовий модуль II				
Бали за модуль	106 б.					89 б.				195
Лекції	2									2
Практичні заняття	11	11	11	11	11	11	11	11	11	88
Сам. робота	10	5	5	5	5	5	5	5	5	55
МКР	25					25				50
195:100=1,95										195

Рейтинговий показник успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10. Методичне забезпечення курсу

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники.
3. Робоча навчальна програма.
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
5. Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
6. Відеозаписи уроків.
7. Набір дидактичного матеріалу для проведення практичних занять.

11. Рекомендована література

Основна

1. Балютіна К.М. Демонстраційні картки друкованих та рукописних букв : навч.-наоч. посіб. з каліграфії для дітей 6 – 7 років / – К.М. Балютіна, В.М. Горобієвська. – К, 2001. – 41 с.
2. Безруких М.М. Как писать буквы / М.М. Безруких, Т.Е. Хохлова. – М. : Просвещение, 1993. – 48с.
3. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. / М.С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.

4. Дорошенко С.І., Олійник С.П. Робота з орфограмами на уроках письма в 1 класі / С.І. Дорошенко, С.П. Олійник. – 1995. – № 12. – С. 132
5. Методика навчання української мови в початковій школі. : навч. метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
6. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1 – 4 класи. – К. : ВД «Освіта», 2011. – 392 с.

Додаткова

1. Захарійчук М.Д. Зошит з розвитку мовлення і навчання грамоти 1 клас. Ч.1, 2. – К. : Літера ЛТД. 2008.
2. Кирей І.Ф. Методика викладання каліграфії в початковій школі : навч. посіб. / І.Ф. Кирей, В.А. Трунова. – К. : Вища шк., 1994. – 143 с.
3. Скрипченко Н.Ф. Графічні навички молодших школярів / Н. Ф. Скрипченко // Почат. шк. – 2003. – № 6. – С. 28. – 34.
4. Трунова ВА. Методика каліграфії : метод. рекомендації для студентів, вчителів почат. кл. / В.А. Трунова. – Одеса. 1991. – 281 с.
5. Чабайовська М.І. Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр : навч.-метод. посіб. / М.І. Чабайовська. – Тернопіль: Мальва – ОСО, 2012. – 116 с.